

O obserwacji i kontroli skrzynek dla ptaków.

Zawieszanie skrzynek dla ptaków gnieźdzących się w dziuplach jest jednym z najważniejszych sposobów praktycznej ochrony ptaków. Samo jednak zawieszenie sztucznych skrzynek nie spełnia jeszcze swego celu, a często z powodu zaniedbania traci wogóle jakąkolwiek wartość. Aby więc ten rodzaj ochrony ptaków osiągał właściwy cel, powinny dwie rzeczy być brane pod uwagę: jedna — to coroczny dokładny przegląd, oczyszczenie i naprawienie skrzynek, druga — to kontrola i obserwacja nad życiem i zachowaniem się mieszkańców skrzynek.

Dr Otto Henze w wydanej ostatnio broszurce¹⁾ zwraca uwagę na te właśnie rzeczy i na podstawie swych 10-letnich badań daje wskazówki, jak powinny odbywać się obserwacje i ewidencja gnieźdzących się w skrzynkach gatunków zwierząt.

Czyszczenie i przegląd skrzynek powinny odbywać się corocznie po wylęgnięciu się młodych. Gniazda stare należy z wielu względów absolutnie wyrzucić. Przede wszystkim są one rozsadnikiem wszołów, pcheł i innego robactwa, gnębiącego później inne osobniki zamieszkujące skrzynkę. Powtórę gatunki ptaków gnieźdzące się w następne lata w tej samej skrzynce budują gniazdo jedno na drugim, tak, że po mniej więcej trzech latach skrzynka wypełniona kil-

¹⁾ Dr. Otto Henze: Kontrolbuch für Vogelnistkästen in der Land- und Forstwirtschaft. Berlin, 1936.

koma gniazdami staje się zupełnie bezużyteczną. Poza tym pozostawiony materiał gniazdowy nasiąka łatwo wodą a będąc stale mokry lub wilgotny powoduje gnicie lub rozsychanie się i pękanie skrzynek.

Dla stwierdzenia ich użyteczności i znaczenia w gospodarstwie leśnym i ogrodniczym jest obserwacja i kontrola ich mieszkańców. Pożyteczne gatunki, które skrzynkę zamieszkały, należy otoczyć opieką, gatunki natomiast szkodliwe należy niszczyć i niedopuszczać do wyprowadzenia przez nich potomstwa. Aby tego rodzaju opieka nad gatunkami pożytecznymi nie przedstawiała większych trudności, należy używać skrzynek, w których ptaki chętnie się gnieźdzą, a które łatwo otwierać. Do tego celu służą w Niemczech skrzynki typu Heinzelmana a w Polsce — typu Sokołowskiego, które posiadają ścianę przednią łatwą do zdejmowania. Każda skrzynka powinna posiadać numer wryty na blaszce aluminiowej. Dla poznania ilości i różnorodności gatunków zamieszkujących skrzynki, jak i dla stwierdzenia, ile gatunków pożytecznych wyhodowaliśmy w naszych skrzynkach a ile szkodliwych gatunków zostało przez nas wyniszczonych, powinno założyc się zeszyt kontrolny. Według Henze kontrolę skrzynek powinno dokonywać się w gospodarstwie ogrodniczym 3 razy w ciągu roku, w gospodarstwie lasowym jeden raz w jesieni.

Przegląd skrzynek w ogrodach i sadach.

Pierwszy przegląd skrzynek zawieszonych w ogrodach i sadach powinien być dokonany koło 20-tego maja. Wszystkie skrzynki najlepiej przejść w ciągu jednego dnia; otwierać je należy i przeglądać możliwie prędko, aby jak najmniej płoszyć ptaki. Jajka i młode obu gatunków wróbla (gniazda pozostawiać), gniazda ós i szerszeni, gniazda myszy należy wyrzucać i niszczyć. Pozostawić natomiast gniazda pożytecznych gatunków ptaków, nietoperzy i trzmieli. Dokładnie jeden miesiąc później, a więc około 20-tego czerwca powinno dokonać się drugiego przeglądu skrzynek. Jajka i młode wróble należy znowu wyrzucić a gniazda pozostawić. Jak widzimy więc Henze stoi na stanowisku bezwzględnej tępienia wróbla. W tym też celu zaleca pozostawianie wróblom gniazd, aby tym łatwiej było niszczyć im lęgi.

Trzeci i ostatni przegląd powinien mieć miejsce około 20-tego lipca. Przy tym przeglądzie należy zniszczyć znowu trzeci lęg wróbla a wyrzucić opuszczone już gniazda sikorek, pleszek itp.

Wyniki wszystkich trzech kontroli powinny być zanotowane w książce kontrolnej. W ten sposób łatwo stwierdzać można cel i pożytek skrzynek przez obliczanie niszczonej ilości wróbla, gniazd ós, szerszeni a ochraniających gniazd sikor, pleszek, szpaków, kowalików itp. Aby jednak przegląd ten nie doprowadzał do jakichś błędnych wyników, należy przedtem dobrze zapoznać się z biologią gatunków zamieszkujących skrzynki. Należy nauczyć się odróżniać gniazda i jaja poszczególnych gatunków ptaków jak i gniazda myszy, nietoperzy, popielic. Autor podaje też przegląd tych wszystkich gatunków, zamieszkujących nasze skrzynki wraz z cechami rozpoznawczymi ich gniazda a także ich jaja. Odróżnianie gniazd ós i szerszeni od gniazd trzmieli nie przedstawia większych trudności.

